

YORUM

Adnan NAS
adnan.nas@tr.pwc.com

Güven ve İletişim İhtiyacı

Artık dünya ile birlikte bizim de fazlasıyla hissettığımız küresel bunalımın son yirmi yılda karşılaştığımız önceki krizlerden farkı, finansal olmaktan çıkıp süratle kitlelerin günlük hayatlarını etkileyen ekonomik bir kriz halini alması. **Moraller bozuk, çünkü reel piyasalar daralmış, stoklar ve borçlar artarken satışlar ve nakit akışı duraklamış durumda. 2009'un ilk iki ayında yıllık bütçe açığı hedefine şimdiden ulaşılması ve işsizlik ile atıl kapasite oranlarındaki artış sonucunda hükümetin de politika tedbirlerini kriz paketi şeklinde adlandırmaya başladığı görülüyor.** Ancak krizi başlatan ABD'nde dahi büyük bir gecikmeyle ve ancak Lehman Brothers'ın iflası sonrasında fark edilen temel sorun, yani sağlıklı işletmeleri de olumsuz etkileyen **“güven ihtiyacı”**, her türlü tedbirin başarı şansı açısından bir numaralı önkoşul haline dönüşmüş bulunuyor.

İletişim tarzı değişmeli

Başbakan'ın ağızından yani en üst düzeyde açıklanan ve talebi canlandırmayı/stokları eritmeyi hedefleyen son tedbirler, Başbakan Yardımcısı Ekren'in sonraki açıklamalarında hep “dördüncü paket” olarak nitelendi. Doğrusunu söylemek gerekirse 2008'in ilk yarısından itibaren farklı zamanlarda yapılan çeşitli düzenlemeler, yaklaşan krizin derinliğinin olmasa bile ekonomideki yavaşlamanın ve reel sektördeki üretim ve istihdam sıkıntısının farkında olduğunun işaretiydi. Söz gelişi cansuyu kredileri, varlık barışı, SSK işveren primlerinde indirim, vergi ve prim borçlarının taksitlendirilmesi gibi inisiyatiflerin hepsi sıkıntıların giderilmesi amacıyla yürürlüğe konmuştu.

Bununla birlikte şimdiye kadar iki önemli noktada farklı bir yaklaşım gözlemlendi. Bunların birincisi sorunların daha kolay atlatılabileceğine olan inanç, ikincisi ve daha önemlisi tedbirlerin kamuoyuna sunulmuş tarzı ile ilgili iletişim politikası tercihi idi. Gerçekten bir yandan Türkiye'nin krizin ilk aşaması olan finans çöküntüsünün dışında kalan bir çevre ülkesi olması, diğer taraftan dünya kredi hacmindeki daralmanın reel piyasalarda yaratacağı tahribatın tam anlamıyla kestirilememesi, anla-

şılan o ki kamu yönetiminde iyimser bir beklenti yaratmıştı.

Oysa Türkiye hem büyüme dinamikleri, hem de parasal ve fiskal dengeleri yönünden küresel konjoktüre ve dış kaynak akışına sanıldığından daha fazla duyarlı ve hatta bağımlı olduğu için, dışarıda olduğu gibi bizde de sorun, görece sağlam finans sistemi ve likidite hacmi ile sınırlı olmaktan çıkıp karar birimlerinin bekleyişleri ve piyasalara/birbirine güveni ile ilgili bir kriz halini almıştı. Bu durumda yapılması gereken sorunun ve muhtemel gelişmelerin bilindiğini ve kademeli olarak çıkış planları yapıldığını net ve kapsamlı bir iletişim stratejisi ile piyasalara ve kamuoyuna duyurmaktı. Bu yapılmadığı için tedbirlerin etkisi sınırlı kaldı ve güven krizi önlenemedi. Durgunluğun ancak bekleyişlerin düzelmesi ve güvenin yerleştirilmesiyle aşılabacağı şimdi kabul edilmiş görünüyor.

Krizin düzeltme işlevi yönlendirilebilir mi?

Son paketin amacıyla tutarlı olarak piyasalarda sağladığı canlanmaya rağmen, üç aylık süre sonundaki durum belirsiz. Fakat beşinci paket olarak nitelenen hazırlıkların reel kesime yönelik kredi kanallarının açılması ve yılsonu büyüme rakamları ile 2009 bütçesinin ve üç yıllık mali programın revizyonu üzerinde yoğunlaşması, hükümetin bu defa çözüm ve çıkış sürecini kontrol etmek konusunda kararlı olduğunu düşündürüyor.

Aslına bakarsanız, **radikal bir düzeltme mekanizması olarak kriz, Türkiye'nin dünya ligindeki görelî pozisyonunu iyileştirme gibi paradoksal bir sonuç da doğurabilir.** Bir dizi yapısal soruna rağmen milli gelirdeki iç talep ağırlığı ve TL'nin değerinin rekabet gücünü destekleyecek gerçekçi bir düzeye gerilemesi, reel kesimde verimlilik ve yönetim kalitesi yönünden bir iyileşme sağlayabilir ve talep arttırıcı/kredi kanallarını açıcı tedbirlerle bunu destekleyebilirsek, tıpkı bankalarımızın dünya finans sektörü içinde itibar ve kademeli artışı yaşamaması gibi, reel sektör işletmelerimiz de güç kazanabilir. Geçtiğimiz yıl KOBİ'lerin fi-

nans erişiminin ve ihracattaki paylarının artışı gibi ümit verici sinyaller de var.

Ancak bunun için, kaynak yaratma ve para/maliye politikalarında konjoktüre uygun özgün seçimler oluşturma gibi dikkatli ve yetkin bir yönetim becerisi gerekiyor. Bu bağlamda Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi'nin Şubat sayısında Asuman Altay/Hayal Şimşek ile Cem Baydur'un birbirine zıt iki strateji önerisinde olduğu gibi Türkiye'ye özel analizlere ve politika kararlarına ihtiyaç var. Tabii bir de toplumun enerjisinin ve potansiyelinin birleştirilip seferber edilmesine...